

Voorjaarsnota

2016

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Veldhoven. Meer weten over Veldhoven?
Kijk op onze website www.veldhoven.nl of bel met 040 – 25 84 411.

Bezoekadres: Meiveld 1, 5501 KA Veldhoven

Postadres: postbus 10101, 5500 GA Veldhoven

E-mail: gemeente@veldhoven.nl

Alle cijfers onder voorbehoud van besluitvorming door de gemeenteraad

Veldhoven, juli 2015

Inhoudsopgave

1. INLEIDING.....	5
1.1 INLEIDING.....	5
1.2 MOTIES EN TOEZEGGINGEN ALGEMENE BESCHOUWINGEN.....	5
1.3 LEESWIJZER.....	5
2. BELEIDSONTWIKKELINGEN 2016	6
2.1 INLEIDING.....	6
2.2 KADERSTELLING	6
2.2.1 PROGRAMMA 1 STEDELIJKE ONTWIKKELING.....	6
2.2.2 PROGRAMMA 2 WONEN.....	7
2.2.3 PROGRAMMA 3 VEILIGHEID	8
2.2.4 PROGRAMMA 4 BEHEER OPENBARE RUIMTE.....	9
2.2.5 PROGRAMMA 5 BEREIKBAARHEID.....	10
2.2.6 PROGRAMMA 6 INDIVIDUELE VOORZIENINGEN MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE.....	11
2.2.7 PROGRAMMA 7 COLLECTIEVE VOORZIENINGEN MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE	12
2.2.8 PROGRAMMA 8 MILIEU EN DUURZAAMHEID.....	13
2.2.9 PROGRAMMA 9 ECONOMIE EN ARBEIDSMARKTBELEID.....	14
2.2.10 PROGRAMMA 10 ONDERWIJS EN JEUGD.....	15
2.2.11 PROGRAMMA 11 KUNST EN CULTUUR	16
2.2.12 PROGRAMMA 12 SPORT EN RECREATIE	17
2.2.13 PROGRAMMA 13 LOKALE DEMOCRATIE EN BESTUURLIJKE SAMENWERKING	18
2.2.14 PROGRAMMA 14 PUBLIEKSDIENSTVERLENING.....	19
2.2.15 PROGRAMMA 15 NATUUR- EN RECREATIEBEHEER	19
2.2.16 PROGRAMMA 16 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN FINANCIERING	20
2.3 PROGRAMMA SOCIAAL DOMEIN.....	21
2.4 BOUWGRONDEXPLOITATIE HABRAKEN.....	21
2.5 SYSTEMATIEK BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN.....	21
2.6 VELDHOVEN KLAAR VOOR DE TOEKOMST.....	23
2.7 VOORZIENINGEN GEBIED SPORT EN CULTUUR	24
2.8 STADSVISIE EN KERNTAKENDISCUSSIE	25
2.9 WOONVISIE.....	26
2.10 VENNOOTSCHAPSBELASTING.....	26
3. FINANCIËEL PERSPECTIEF 2016–2019.....	27
3.1 FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN.....	27
3.2 BIJSTELLING TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN	29
3.3 BIJSTELLING REKENRENTE.....	30
3.4 OMBUIGINGEN EN NIEUW BELEID.....	30
3.5 GEACTUALISEERD MEERJAREN-PERSPECTIEF	30
3.6 ONTWIKKELING RESERVEPOSITIE.....	31

VOORJAARSNOTA 2016 GEMEENTE VELDHOVEN

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de voorjaarsnota 2016 van de gemeente Veldhoven aan. Met deze voorjaarsnota wordt een actualisatie van de financiële positie gegeven en worden de financiële en beleidsmatige kaders vastgelegd voor de komende jaren. Hierdoor wordt een basis gelegd voor de voorbereiding van de programmabegroting 2016-2019.

De financiële doorkijk in deze voorjaarsnota van het meerjarenperspectief en de reservepositie laat zien dat de druk op de financiën nog steeds groot is. Ondanks eerdere ombuigingsopdrachten ligt er voor de begroting 2016 wederom een grote uitdaging. Voornamelijk voor het handhaven van een gezonde reservepositie maar ook voor het realiseren van een meerjarig (alle 4 jaren afzonderlijk) sluitende begroting.

1.2 Moties en toezeggingen algemene beschouwingen

Tijdens de algemene beschouwingen kunnen door de raad verschillende moties aangenomen worden en door het college verschillende toezeggingen gedaan worden. De voorjaarsnota wordt regelmatig ingezet om de voortgang dan wel uitwerking van deze moties en toezeggingen vorm te geven.

Tijdens de algemene beschouwingen zijn er geen moties en toezeggingen aangenomen waarover is afgesproken dat in deze voorjaarsnota 2016 een toelichting/stand van zaken wordt gegeven.

1.3 Leeswijzer

Deze voorjaarsnota bestaat uit drie hoofdstukken. Hoofdstuk 2 gaat in op de kaderstelling en bevat een aantal beleidsmatige ontwikkelingen zoals één programma sociaal domein, bouwgrondexploitatie Habraken, Systematiek bovenwijkse voorzieningen, Veldhoven klaar voor de toekomst, voorzieningen sport en cultuur, stadvisie en kerntakendiscussie, woonvisie en de vennootschapsbelasting.

In het derde hoofdstuk worden de financiële uitgangspunten voor de begroting 2016 gepresenteerd. Ook vindt de financiële vertaling van deze beleids- en technische uitgangspunten plaats. De actualisatie van de rekenrente wordt toegelicht en er wordt ingegaan op nieuw beleid cq. ombuigingen voor de begroting 2016. Hoofdstuk 3 sluit af met het geactualiseerde meerjarenperspectief 2016-2019 en er wordt inzicht gegeven in de reservepositie.

2. Beleidsontwikkelingen 2016

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op een aantal beleidsontwikkelingen voor de begroting 2016. In paragraaf 2.2 worden doelstellingen per programma geactualiseerd voor de begroting 2016 (kaderstelling). Voorgesteld wordt om bij de begroting 2016 één programma voor het sociaal domein in te stellen (paragraaf 2.3). Vervolgens worden de financiële consequenties 2016 e.v. van het gedeeltelijk afboeken van bouwgrondexploitatie Habraken bij de jaarrekening 2014 (paragraaf 2.4). In paragraaf 2.5 wordt de nieuwe systematiek voor de berekening van bovenwijkse voorzieningen toegelicht.

De paragrafen 2.6 tot en met 2.10 (Veldhoven klaar voor de toekomst, voorzieningen gebied sport en cultuur, stadsvisie en kerntakendiscussie, woonvisie en tot slot vennootschapsbelasting) bevatten een aantal beleidsontwikkelingen 2016 die ter informatie worden toegelicht.

2.2 Kaderstelling

In deze paragraaf wordt een actualisatie van de kaderstelling (doelstellingen) per programma, als basis voor de begroting 2016, gepresenteerd. Het coalitieprogramma en het bestaand beleid vormen de basis voor kaderstelling en doelstellingen. Aan programma 6 Individuele voorzieningen maatschappelijke participatie is doelstelling 7 Transformatie en innovatie toegevoegd. Verder zijn doelstellingen die betrekking hadden op het verleden (b.v. 2014) geactualiseerd naar de toekomst.

2.2.1 Programma 1 Stedelijke ontwikkeling

	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Stedelijk gebied 1. Bij uitbreiding van de woonfunctie in het centrumgebied is de 'Veldhovense schaal'* leidend. 2. Het Citycentrum krijgt een kwaliteitsimpuls. Het COPr wordt vanaf 2014 verder inhoud gegeven, met de uitvoering wordt een begin gemaakt in nauw overleg met alle betrokkenen. De aanpassing van de noord- en zuidentree krijgt voorrang.	2. Na de bouw van de servicebioscoop wordt de noordentree heringericht.
2	Nieuwbouwwijken De ontwikkeling van Zilverackers verloopt afhankelijk van demografische ontwikkelingen en marktvrage. We onderzoeken de mogelijkheden om het plan te actualiseren en beter aan te laten sluiten op de woningmarkt.	Vastgesteld plan eerste dorp in 2017.

3	<p>Bedrijventerreinen</p> <p>Bedrijven zijn de motor van de werkgelegenheid. De uitstraling van de Veldhovense bedrijventerreinen is eigentijds en van hoog niveau. Ondernemingen delen graag in de positionering van Veldhoven als derde Gemeente in Zuidoost Brabant. Veldhoven zorgt dat haar bedrijventerreinen nauw aansluiten op de vraag.</p>	<p>Evaluatie van de stand van zaken m.b.t de bedrijventerreinen in 2015. Geactualiseerd profiel van de bedrijventerreinen De Run en Habraken in 2016.</p>
----------	---	---

*Veldhovense schaal

De veldhovense schaal qua woningbouw is:

- Geen hoogbouw in de oude dorpskernen
- Hoogbouw in centrum toegestaan, nooit hoger dan de huidige Repelflat
- Hoogbouw in het aangrenzende gebied direct rond het centrum: maximaal 7 bouwlagen

2.2.2 Programma 2 Wonen

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Regionaal bouwperspectief</p> <p>Veldhoven bouwt in overeenstemming met demografische ontwikkelingen en marktvraag en stemt af met de regio. We bouwen niet voor leegstand.</p> <p>In de aanpassing aan de actuele marktvraag worden de regionale afspraken getoetst en meegenomen.</p> <p>We hebben de regio aan de voorkant geholpen. We onderzoeken in overleg met andere gemeenten de mogelijkheid om eventuele negatieve effecten van de regionale bouwopgave te verevenen.</p>	<p>De woningbouwplanning wordt jaarlijks in kaart gebracht.</p> <p>Gerealiseerde gemeentelijke woningbouwopgave overeenkomstig regionale afspraken.</p>
2	<p>Woningcorporaties</p> <p>Wij kennen een belangrijke maatschappelijke rol toe aan de woningcorporaties, zowel ten aanzien van bouw en huur als ook aan hun inbreng in de publieke ruimte. Deze rol komt tot uiting bij het beheren, ontwikkelen en herstructureren van bestaande en nieuwe wijken.</p> <p>Met de corporaties worden ook in de toekomst afspraken gemaakt, mede op basis van de vigerende en geactualiseerde Woonvisie</p>	<p>Geactualiseerde woonvisie medio 2016.</p> <p>De afspraken, die gemaakt worden met de corporaties.</p>
3	<p>Woningbouw</p> <p>1. Wij streven naar een evenwichtige verdeling van huur, koop en sociale woningbouw. Aspecten als zorgwoningen en woningen voor drie generaties worden meegenomen.</p> <p>2. Er is voldoende aanbod voor alle doelgroepen, wat betekent dat ook aandacht wordt besteed aan de zogenoemde midden-huurgroepen.</p> <p>3. Veldhoven stimuleert de (ver)bouw van levensloopbestendige woningen. In de geactualiseerde Woonvisie is aandacht voor de opbouw en levensloopbestendigheid van de woningvoorraad.</p>	<p>1. Er wordt gestreefd naar 29% sociale woningbouw.</p> <p>2. Jaarlijkse toetsing vraag en aanbod doelgroepen</p> <p>3. Als onderdeel van de woonvisie een visie op de opbouw en levensloopbestendigheid van de woningvoorraad met daaraan gekoppeld een permanente monitoring.</p>

4	<p>Starters</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. We maken maximaal gebruik van startersleningen. 2. CPO-initiatieven en de ontwikkeling van mogelijkheden voor starterswoningen worden gefaciliteerd. 3. Met woningcorporaties wordt nadrukkelijk bekeken welke mogelijkheden er zijn om te komen tot een substantiële verkorting van de wachttijden voor starters op de sociale huurmarkt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Medio 2015 evaluatie van de regeling starterslening. Afhankelijk van uitkomst tot meetindicator voor 2016 komen. 2. De doelstelling is te komen tot de aanzet tot tenminste 3 CPO-projecten in deze raadsperiode. 3. Tenminste 1 x per jaar bestuurlijk overleg met corporaties.
----------	--	---

2.2.3 Programma 3 Veiligheid

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1.	1. Woninginbraken - Aantal woninginbraken met 15% verminderen t.o.v. 2013.	1. Politiecijfers: aantal woninginbraken
2.	Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit - Verkrijgen van inzicht en aanpakken.	Werkend protocol voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit (in samenwerking met partners). Gereed in 2016
3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeugd - Aantal incidenten jeugdoverlast met 10% verminderen t.o.v. 2013. 2. Jeugd - Alle criminele / overlastgevende jeugdgroepen: één groep één plan. 3. Jeugd - Aantal criminele / overlastgevende jeugdgroepen tot nul terugdringen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Politiecijfers: incidenten jeugdoverlast 2. Plan van aanpak per groep 3. Aantal criminele / overlastgevende jeugdgroepen
4	Geweld - Daling aantal geweldsmisdrijven t.o.v. 2013.	Politiecijfers: aantal geweldsmisdrijven
5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veilige woonomgeving / sociale kwaliteit - Escalaties vanuit de kwetsbare groepen (gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden) beheersbaar maken. 2. Veilige woonomgeving / sociale kwaliteit - Bewustwording kwetsbare inwoners (zoals ouderen) vergroten van de risico's die langer zelfstandig thuis wonen met zich meebrengt en handelingsperspectieven geven. Wij realiseren ten minste 2 projecten ter bevordering van de bewustwording. 	<ol style="list-style-type: none"> 1a. Politiecijfers: overlast gestoorde en/of overspannen personen. 1b. Werkend protocol voor de aanpak van 'gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden'. Gereed in 2016. 2. Aantal projecten

2.2.4 Programma 4 Beheer openbare ruimte

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Gedragsverandering bij inwoners en bedrijven voor een omgeving die schoon en op orde is</p> <p>We verwachten meer verantwoordelijkheid voor de eigen omgeving. Deze bewustwording wordt gestimuleerd met positieve prikkels richting inwoners en bedrijven, maar ook door consequent handhaven.</p>	<p>Het aantal (nieuwe) initiatieven van burgers en bedrijven.</p>
2	<p>Verbetering van de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud</p> <p>We onderzoeken de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud waarbij we ons richten op de wijze van aanbesteding, de controle op de werkzaamheden, social return, bewonersparticipatie, mogelijkheden voor eigen beheer en afvoer van zwerfvuil.</p> <p>In de periode 2016-2018 wordt het rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil in Veldhoven verhoogd van 6,7 naar 7,0.</p>	<p>Rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil</p>
3	<p>Effectieve bestrijding van overlast door plaagdieren</p> <p>We onderzoeken de overlast van plaagdieren. De bestrijding wordt aangepakt in samenwerking met de inwoners in het plaaggebied.</p>	<p>Overlast plaagdieren neemt af.</p>
4	<p>Herinrichting van 't Look heeft een stevig draagvlak onder de bewoners</p> <p>In samenspraak met de bewoners wordt de herinrichting van 't Look aangepakt. De heldere communicatie en het overleg tijdens de uitvoering blijven een punt van aandacht.</p>	<p>Evaluatie van de tevredenheid van de bewoners over de herinrichting en de aanpak.</p>
5	<p>Kwaliteitsimpuls voor de wijken</p> <p>De wijken worden goed onderhouden. De kenmerkende groenstroken blijven het aanzien van de bebouwde kom bepalen. Zonderwijk wordt opgeknapt tussen 2011 en 2015; 't Look tussen 2014 en 2018. De bewoners worden daar waar mogelijk betrokken bij de inrichting van hun wijken.</p> <p>De raad ontvangt medio 2016 en eind 2017 een voortgangsrapportage over de bereikte resultaten. Hierin komt in het bijzonder de mate van tevredenheid van de bewoners aan de orde.</p>	<p>Jaarlijkse voortgangsrapportage van de kwaliteitsimpuls van de wijken.</p>

2.2.5 Programma 5 Bereikbaarheid

	Doelstellingen en activiteiten	Meetindicatoren
1	<p>Zilverbaan Het tempo van verdere aanleg van de Zilverbaan volgt het tempo van de ontwikkelingen van de dorpen in Zilverackers. Kort voordat er gebouwd wordt moet de infrastructuur klaar zijn.</p>	Bouwstraten vooraf gereed en zo snel mogelijk na aanleg de definitieve infra.
2	<p>Kempenbaan De reconstructie van de Kempenbaan en aansluiting op de A67 wordt gerealiseerd. Kruising Provinciale weg / Burg. van Hoofflaan Deze reconstructie wordt uitgevoerd. Hoofdontsluiting Zonderwijk en 't Look Het wegenplan wordt heringericht.</p>	<p>Realisatie in de periode 2014-2018</p> <p>Realisatie in de periode 2015</p> <p>Realisatie Zonderwijk in de periode 2015, 't Look in de periode 2018</p>
3	<p>Impuls fietsgebruik Goed onderhouden fietspaden, waar nodig worden verbeteringen aangebracht. Aanpak van de knelpunten vanaf 2014. De mogelijkheid van een fietspad en trottoir tussen het Sondervick en begraafplaats de Hoge Boght wordt onderzocht.</p>	<p>Het aantal meldingen bij het Klanten Contact Centrum (KCC) is in 2014 in kaart gebracht. Plan van aanpak knelpunten in 2015</p> <p>Haalbaarheidsonderzoek fietspad en trottoir naar Hoge Boght is gereed in 2015</p>
4	<p>Verbeteren aansluiting OV op centrumgebied In overleg met het OV-bedrijf wordt gestreefd naar een betere verbinding van het centrumgebied met MMC/ De Run, met de dorpskernen en met het centrum van Eindhoven. We onderzoeken hierbij de mogelijkheden van een centraal punt in het centrumgebied waardoor Veldhovense lijnen met elkaar worden verbonden.</p>	Onderzoek uiterlijk medio 2016
5	<p>Kruising Nieuwstraat Kromstraat Onderzoek naar een veilige kruising Nieuwstraat Kromstraat. Er komt een voorstel met een aanbeveling voor vervolgstappen</p>	Uitslag onderzoek en mogelijke vervolgstapen medio 2015
6	<p>Inritconstructies Er is aandacht voor en aanpak van snelheidremmende maatregelen zoals drempels. Te hoge inritten verdwijnen of worden verkeersvriendelijker.</p>	Aantal uitgevoerde maatregelen
7	<p>N69 1. Uitgangspunt blijft de raadsbrede standpuntbepaling m.b.t. de N69. Het 8-puntenplan wordt jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd op het nakomen van de afspraken die in het kader van de N69 zijn gemaakt; 2. Uitgangspunt is dat de aanleg van de N69 niet leidt tot extra kosten voor Veldhoven. Planschade en winstderving worden bij de provincie aan de orde gesteld.</p>	<p>1. Aanwezigheid jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd 8-punten plan.</p> <p>3. Nulmeting vóór de aanleg van de N69 en periodieke metingen daarna m.b.t. sluisverkeer.</p>

	3. Overlast door sluipverkeer wordt voorkomen.	
8	<p>Eindhoven Airport</p> <p>Eerdere afspraken zijn leidend bij de evaluatie aan de Alderstafel. Uitgangspunt blijft de raadsbrede standpuntbepaling. De Veldhovense kaders blijven gehandhaafd en worden gemonitord. We nemen vervolgacties bij significante afwijkingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We besteden bijzondere aandacht aan een oplossing voor de verkeersstagnatie in Veldhoven Noord. • We willen nachtvluchten tussen 23.00 en 07.00 uur voorkomen. 	Monitoren door de raad vastgesteld kaders.
9	<p>Parkeerbeleid</p> <p>We kijken naar een budget neutrale parkeeroplossing waarbij de verblijfstijd in het City Centrum wordt verlengd. Het parkeerbeleid wordt geëvalueerd en aangepast aan nieuwe behoeften en mogelijkheden.</p>	Parkeerbeleid evaluatie inclusief nieuw voorstel in 2014-2015.

2.2.6 Programma 6 Individuele voorzieningen maatschappelijke participatie

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Decentralisaties</p> <p>De decentralisaties worden effectief ingebed binnen beleid en uitvoering van de gemeente.</p> <p>Het geformuleerde rijksbeleid is het uitgangspunt van de uitvoering van de decentralisaties. Die uitvoering is ingebed in het huidige gemeentelijke beleid.</p> <p>De raad is niet alleen actief betrokken bij de kaderstelling maar ook bij de organisatie en uitvoering van de kaders.</p> <p>Het einddoel is een duidelijke heldere organisatiestructuur waarin de zorg betaalbaar is en de zorgvragers adequaat geholpen worden.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal aanvragen 2. Doorlooptijden 3. Aantal bezwaren/klachten 4. Aantal calamiteiten
2	<p>Financiële bijdrage Rijk</p> <p><i>De decentralisaties van de rijkstaken gaan gepaard met overheveling van de rijksbudgetten naar de gemeenten.</i></p> <p>Eventuele tekorten op die budgetten worden niet door de gemeente bijgepast. We moeten het doen met het geld dat door het rijk beschikbaar wordt gesteld.</p> <p>De drie decentralisaties worden zoveel mogelijk budgetneutraal geïmplementeerd.</p> <p>Op verzoek van de raad is een sociaal deelfonds ingesteld (t/m 2017). Dit fonds wordt gevuld met eventuele overschotten uit de rijksbijdragen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budget neutrale implementatie in 2016 en verder. 2. Aanwezigheid van sociaal deelfonds.
3	<p>Zorgverlening inwoners</p> <p>De regels verbonden aan zorgverlening moeten duidelijk zijn voor de doelgroep.</p> <p>Inwoners met een meervoudige problematiek kunnen terecht bij 1 aanspreekpunt.</p> <p>Jaarlijkse meting van de klant tevredenheid, met nadrukkelijk ook aandacht voor de kwaliteit van het aanbod van zorg.</p> <p>Door middel van communicatie en samenspraak met inwoners</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tevredenheid klanten 2. Tevredenheid mantelzorgers 3. Tevredenheid cliëntenvertegenwoordiging

	streven wij naar een optimale dienstverlening.	
4	<p>Zorg in de wijk</p> <p>De gemeente regisseert en ondersteunt op wijkniveau. Het aanbod moet afgestemd worden op de behoeften van de bewoner.</p> <p>Er wordt ingezet op het verbinden van netwerken van professionals en vrijwilligers in de basisstructuur. In samenspraak met partners sporen wij hiaten op in de structuur en wordt gewerkt aan het completeren van de basisstructuur.</p>	Aanbod basisstructuur in woonservicezones (WSZ).
5	<p>Minimabeleid en maatschappelijke participatie</p> <p>1. Er wordt een minima- en armoedebelief vastgesteld met als uitgangspunt dat inwoners actief kunnen participeren.</p> <p>2. Voor uitkeringsgerechtigden die (nog) niet economisch kunnen participeren, worden arrangementen voor maatschappelijke participatie aangeboden. Er vindt een herijking plaats voor de inzet van instrumenten voor deze doelgroep.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwezigheid minima- en armoedebelief 2. Aanwezigheid van visie op uitwerking maatschappelijke participatie voor doelgroep niet-werkende uitkeringsgerechtigden. Gereed 2016. 3. Percentage uitkeringsgerechtigden dat maatschappelijk actief is.
6	<p>Respijtzorg</p> <p>We steunen ideeën en initiatieven rondom respijtzorg.</p>	Aantal afgesloten contracten/aangeboden faciliteiten.
7	<p>Transformatie en Innovatie (Nieuw)</p> <p>In navolging van de drie decentralisaties is er behoefte aan een visie op de transformatieproces. Daarbij zijn 2 elementen van belang. Dit betreft enerzijds de nieuwe rol van de gemeente (kanteling van de organisatie) en anderzijds het faciliteren van de samenleving (proeftuin/innovatie)</p>	Aanwezigheid van visiedocument op transformatie en innovatie. Gereed in 2016.

2.2.7 Programma 7 Collectieve voorzieningen maatschappelijke participatie

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Vrijwilligerswerk</p> <p>De overgang van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving vraagt een andere benadering van mantelzorgers en vrijwilligers. Het beroep op mantelzorgers en vrijwilligers wordt groter. Vrijwillige inzet wordt op vele terreinen gevraagd en uitgevoerd:</p>	Toename van vrijwilligers en mantelzorgers.

2	Collectieve voorzieningen 1. We stimuleren de ontwikkeling van diensten die de zelfredzaamheid van inwoners bevorderen. 2. In het kader van de transitie van de AWBZ ondersteunt de gemeente initiatieven voor dagbesteding. We streven naar spreiding over de wijken.	1. Het aantal en de soort van collectieve voorzieningen die worden ondersteund. 2. Het aantal dagbestedingen en hun spreiding over de wijken.
3	Ondernemerschap Gesubsidieerde instellingen zijn ondernemend en realiseren de eigen doelstellingen en bredere maatschappelijke doelstellingen zoals die zijn overeengekomen in budgetafspraken.	Het resultaat van de budgetafspraken
4	Zorgsites De zorgsite, Zorgvoorelkaar en buurtsites worden gecontinueerd en waar nodig verbeterd. Het aantal matches neemt jaarlijks toe met minimaal 10%.	Het aantal matches; de evaluatie vindt plaats in 2016.

2.2.8 Programma 8 Milieu en duurzaamheid

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	Gemeentelijke duurzaamheid De gemeentelijke organisatie heeft een voorbeeldfunctie. Binnen alle programma's wordt aandacht besteed aan milieu en duurzaamheid. In alle nieuwe plannen wordt een duurzaamheidsparagraaf opgenomen	Aanwezigheid programma's en ruimtelijke plannen met duurzaamheidsparagraaf.
2	Communicatie duurzaamheid aan burgers We continueren de communicatie over duurzaamheid. Uitvoeren van tenminste 2 publieksacties per jaar.	1. Aantal publieksacties per jaar. 2. Begeleiden van 'greenkids'.
3	Afval inzameling Inzamelen van afval is gericht op het verzamelen van zoveel mogelijk herbruikbare materialen en het terugdringen van restafval. De verwachting is dat hierdoor de uitgaven dalen en de inkomsten stijgen, waardoor de afvalstoffenheffing lager wordt. We werken aan reductie(basis 2011) van de restafval tot 40% in 2016 en 5% in 2020. Het streven is gericht op kostenneutrale inzameling van de inzameling.	% Reductie van het percentage restafval ten opzichte van peiljaar 2011.
4	Gemeentelijk energieverbruik We streven naar een besparing van het gemeentelijk energieverbruik van 2% per jaar ten opzichte van 2012.	% besparing van gemeentelijk energieverbruik t.o.v. 2012.
5	Milieubeleidsplan In 2015 worden de milieubeleidsdoelstellingen geëvalueerd en een nieuw milieubeleidsplan opgesteld.	Aanwezigheid nieuw milieubeleidsplan.
6	Alternatieve energievormen We zijn voorstander van het ontwikkelen van duurzame	Geactualiseerde visie op de

	alternatieve energievormen zoals het gebruik van zon en wind energie. We zijn tegen de winning van schaliegas op Veldhovens grondgebied. We onderzoeken de inzet van alternatieve energievormen op braakliggende terreinen.	inzet van alternatieve energiebronnen voor braakliggende terreinen. Gereed in 2016.
7	Dierenwelzijn Er wordt een informatienota dierenwelzijn opgesteld en gepresenteerd aan de raad.	Aanwezigheid nieuw beleidsdocument over dierenwelzijn.
8	Handhavingsbeleidsplan In 2015 wordt gestart met het opstellen van een nieuw handhavingsbeleidsplan.	Aanwezigheid nieuw handhavingsbeleidsplan.

2.2.9 Programma 9 Economie en arbeidsmarktbeleid

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	Versterking en verbreding van het werkaanbod Het gemeentelijk economisch beleid wordt geactualiseerd. Daarbij is aandacht voor het verminderen van de economische kwetsbaarheid en het creëren van een gevarieerd aanbod van bedrijven. Acquisitie wordt in regionaal verband opgepakt.	Het aantal gevestigde bedrijven en werkzame personen.
2	Ondernemersimago en Bedrijventerreinen 1.Veldhoven heeft een goed imago bij ondernemers. Het ondernemersklimaat wordt gewaardeerd en zij zijn tevreden met de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeente. 2. De bedrijventerreinen zijn goed bereikbaar. 3. We ondersteunen initiatieven om de bedrijven terreinen te verbeteren. We kijken hierbij naar financiële haalbaarheid en noodzaak in relatie tot de plannen die er liggen. We kijken ook over de grenzen van Veldhoven heen.	1.Meting tevredenheid van ondernemers(organisaties) over de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening; 2. Gerealiseerde maatregelen/initiatieven
3	Subsidies Veldhoven zet maximaal in op de verwerving van subsidies, waarbij vooral wordt gekeken naar bijdragen uit de Europese Unie.	Het aantal verworven subsidies.
4	Uitkeringsgerechtigden 1.Wij willen de instroom van uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk beperken en de uitstroom zoveel mogelijk bevorderen. De balans tussen uitstroom en instroom is positief. De uitvoering van dit beleid blijft financieel binnen het budget dat door het rijk wordt verstrekt. 2.Vanuit de Participatiewet wordt aan het leveren van een tegenprestatie voor een uitkering vorm gegeven. Veldhoven is partner in het Regionaal Werk Bedrijf (RWB) en participeert in het leerwerkbedrijf. De focus binnen dit programma ligt op economische participatie.	1.Saldo uitstroom/instroom 2. Aantal Veldhovense deelnemers in trajecten bij leerwerkbedrijf.

5	<p>Stageplaatsen en leerwerkplekken</p> <p>In de regio onderkennen wij 2 specifieke doelgroepen (jongeren onder de 27 jaar en ouderen boven de 55 jaar) die te maken hebben met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze thematiek werkt Veldhoven in regionaal verband samen in het Regionaal Werkbedrijf, het RAP en het OOGO. Lokaal zorgen wij bij re-integratie voor maatwerktrajecten.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal Veldhovense deelnemers aan regionale trajecten. 2. Percentage jongere uitkeringsgerechtigden (< 27 jaar) t.o.v. landelijk gemiddelde. 3. Percentage oudere (55+) uitkeringsgerechtigden t.o.v. landelijk gemiddelde.
6	<p>Economische participatie</p> <p>In het kader van het Regionaal Werkbedrijf worden activiteiten ondernomen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt betere kansen te geven. Er is behoefte aan een visie op het inzetten van het instrumentarium (bijv. loonkostensubsidie en werkegeversbenadering) voor economische participatie.</p>	<p>Aanwezigheid van visie op het inzetten van het instrumentarium voor economische participatie. Gereed 2016.</p>
7	<p>Kleine bedrijven en detailhandel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kleinschalige bedrijvigheid wordt gestimuleerd. Dit is een thema in het nieuwe economisch beleid. 2. We streven naar een goede kwaliteit van de detailhandel. We letten hierbij ook op sociaalmaatschappelijke en economische belangen. 3. De kwaliteit en de resultaten van het centrum management in Kromstraat en Citycentrum worden geëvalueerd. Dit is de basis voor mogelijke vervolgbijdrage van de gemeente. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het geactualiseerde economisch beleid bevat een visie op kleinschalige bedrijvigheid. 2. Aanwezigheid evaluatie centrummanagement. Gereed in 2016.
8	<p>Health Innovation Campus bij MMC</p> <p>Afhankelijk van plannen MMC en beschikbare marktpartijen faciliteren we de ontwikkeling van een Health Innovation Campus waarbij ontwikkelingen kunnen plaatsvinden zoals onderzoek, scholing, bedrijfsactiviteiten etc. Er wordt in de kwartaalrapportages gerapporteerd over de voortgang voor wat betreft gevraagde gemeentelijke ondersteuning.</p>	<p>Rapportage aan de raad.</p>

2.2.10 Programma 10 Onderwijs en jeugd

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Huisvesting</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente zet zich actief in voor het efficiënt multifunctioneel gebruik van de drie multifunctionele accommodaties. 2. In 2016 is de VSO PWA-school verhuisd naar de Kempen Campus. 3. We gaan efficiënt om met het gebruik van schoolgebouwen. Schoolgebouwen worden daar waar mogelijk multifunctioneel ingezet. Leegstand in schoolgebouwen wordt voorkomen. 4. Niet meer gebruikte gebouwen en terreinen worden waar mogelijk herbestemd. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evaluatie van dit multifunctioneel gebruik in 2016. 2. Vestiging is gerealiseerd op de Kempen Campus. 3. De mate van leegstand en het multifunctioneel gebruik wordt inzichtelijk gemaakt.

2	<p>Passend Onderwijs Passend onderwijs en jeugdbeleid worden op elkaar afgestemd. De zorgklas (‘interne time out voorziening’) kan worden ingezet als onderdeel van dit beleid.</p>	<p>In 2016 is de nota Integraal Jeugdbeleid beschikbaar met daarin paragraaf ondersteuningsplan passend onderwijs. Afstemming van onderwijs en jeugdbeleid start bij aanvang van het schooljaar 2015-2016.</p>
3	<p>Jeugdzorg 1.De gemeenteraad stelt kaders vast en benoemt gewenste resultaten ten behoeve van gewenste jeugdzorg in Veldhoven. 2.De transitie jeugdzorg vraagt om een nieuw integraal jeugdbeleid. Dat beleid besteedt in het bijzonder aandacht aan kwetsbare jeugd. Er komt een heldere relatie met het preventief gemeentelijk jeugdbeleid.</p>	<p>2.Beschikbaarheid van de nota integraal jeugd en onderwijs in 2016.</p>
4	<p>Hangjongeren Het beleid rondom overlast veroorzakende groepen jongeren wordt voortgezet. Het aantal aan jongeren gerelateerde overlastmeldingen neemt af.</p>	<p>Het aantal aan jongeren gerelateerde overlastmeldingen.</p>
5	<p>Promotie Technisch onderwijs Veldhoven draagt bij aan de bevordering van belangstelling voor technisch onderwijs. Er komt een stimuleringsprogramma in samenwerking met onderwijsinstellingen en het Veldhovense bedrijfsleven.</p>	<p>Beschikbaarheid stimuleringsprogramma technisch onderwijs in 2016</p>

2.2.11 Programma 11 Kunst en cultuur

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Culturele instellingen <u>We voeren een discussie over de kerntaken.</u> De procesaanpak van de bezuinigingen op de subsidies van culturele instellingen zoals verwoord in de motie van 11 februari 2014 wordt uitgevoerd. We maken een goede vergelijking samen met de instellingen t.a.v. haalbaarheid en mogelijkheden Besluit door raad uiterlijk februari 2015</p>	<p>Op 24 februari 2015 heeft de raad besloten dat de vier professionele culturele instellingen een substantiële bijdrage leveren aan de bezuiniging van 1 miljoen euro door te kiezen voor een uitwerking van scenario 4 van het rapport van Bureau Berenschot. En de raad per kwartaal daarover te informeren. Op 15 december 2015 wordt door de raad besluit genomen over de geconcretiseerde bezuiniging. Dit zal in 2016 en daarop volgende jaren zijn weerslag krijgen in de met de instellingen aangegane budgetafspraken</p>

		(2016-2019).
2	Evenementenbeleid 1. Het evenementenbeleid krijgt verder vorm. Binnen dit beleid is de gemeente waar zij kan faciliterend. Particulier initiatief is de drijvende kracht van de evenementen. 2. We maken een verordening met een afskalend karakter waarbij het evenement uiteindelijk zelfvoorzienend wordt. Een mogelijkheid is het hebben van drie fasen: ondersteunen (garantstelling), zelf doen en zelfstandigheid.	1. Het evenementenbeleid wordt in 2016 geëvalueerd, in nauw overleg met betrokkenen. 2. Beschikbaarheid regeling met afskalend karakter
3	Kunst- en cultuurbeleid De huidige cultuurnota 2006-2010 is gedateerd en vraagt vanwege ontwikkelingen zoals de kerntakendiscussie, bezuiniging op de vier grote culturele instellingen, beperkte middelen, stimuleren ondernemerschap en eigen verantwoordelijkheid, om vernieuwing. Het is daarom de bedoeling om in het laatste kwartaal van 2015 in samenspraak met het veld het proces te starten dat moet leiden tot een nieuwe cultuurnota.	Nieuwe cultuurnota in 2016

2.2.12 Programma 12 Sport en recreatie

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	Zwembad We willen een openbaar zwembad houden. We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een nieuwe zwembadaccommodatie waarbij verschillende locaties afgewogen worden. Deze locatieafweging wordt voorgelegd aan de raad.	In 2016 helder hoe de toekomst van het zwembad eruit ziet
2	Kunstgrasvelden Er komt er een meerjarenplanning van de aanleg van kunstgrasvelden. Optimaal gebruik wordt nagestreefd, zoals medegebruik. We stellen plannen bij op basis van financiële haalbaarheid. We respecteren formeel al toegezegde en lopende afspraken.	De planning is in 2016 aan de gemeenteraad aangeboden.
3	Sportstimulering Het sportstimuleringsprogramma gericht op jong en oud wordt voortgezet.	Tweejaarlijkse evaluatie programma en resultaten.
4	Kermissen In samenspraak met de wijk blijven kermissen in de oude Veldhovense kernen behouden.	Het aantal kermissen.
5	Accommodaties Verenigingen worden gestimuleerd om samen te werken en waar mogelijk accommodaties te delen en in te zetten voor andere doelen. Alle kleedaccommodaties worden geprivatiseerd.	Verslaglegging in 2016 van samenwerkingsactiviteiten, onderhoud in eigen beheer en gebruik en privatisering

We willen dat verenigingen zelf zorgen voor het onderhoud.	accommodaties, waarbij gebruik gemaakt wordt van de nulmeting die in 2014 heeft plaatsgevonden
--	--

2.2.13 Programma 13 Lokale democratie en bestuurlijke samenwerking

Doelen en activiteiten		Resultaten en Meetindicatoren
1	Samenwerken met inwoners Samenwerken is het sleutelbegrip in deze raadsperiode. Efficiënt overleg tussen inwoners en gemeente, waarbij de inbreng van inwoners maximaal tot zijn recht komt is nodig. Bestaande overlegvormen zijn geëvalueerd samen met de betrokken organisaties. Daar waar nodig worden bestaande overlegvormen opnieuw ingericht.	Evaluatie en herinrichtingsvoorstel bestaande overlegvormen begin 2015
2	Gemeenteraad Bij onomkeerbare besluiten wil de raad aan het begin van het proces zijn inbreng hebben. We streven bij belangrijke dossiers op basis van een eerdere kaderstelling door de raad naar een raads-keuze op basis van meerdere mogelijkheden.	Aantal keuzenota's bij belangrijke dossiers
3	Raad en inwoners dichter bij elkaar brengen We streven naar de inzet van nieuwe media om de communicatie tussen raad en de Veldhovenaar te verbeteren. In dit kader wordt ook de mogelijkheid onderzocht om de lokale omroep beter te benutten	Voorstel aan raad over raadscommunicatie in 2015
4	Steunfractieleden Het aantal steunfractieleden blijft maximaal drie per fractie. Na twee jaar kunnen steunfractieleden in bijzondere gevallen worden vervangen door fractieleden die niet op de kieslijst stonden. Het presidium stemt in met wijzigingen. Indien daarbij stemming noodzakelijk is gelden gewogen stemmen.	Aangepast reglement voor wat betreft de procedure voor benoeming van steunfractieleden
5	Griffie 1. De griffie krijgt een actievere rol in het levendiger maken van de raadsvergadering. Beter benutten van de interne media zoals beeldpresentatie en internet. Griffie presenteert plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen 2. Er wordt een inventarisatie gemaakt door de griffie naar de wensen en verbetering van inzet van (audiovisuele) hulpmiddelen met als doel de raadsvergaderingen levendiger te maken en de toegankelijkheid van burgers naar raadsvergaderingen te vergroten zoals de raad op de TV.	1. Plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen 2. Beschikbaarheid verbeteringen (audiovisuele) hulpmiddelen
6	Regionale samenwerking Deelname aan elk samenwerkingsverband beoordelen we op meerwaarde voor Veldhoven.	Periodieke voortgangsrapportages aan de raad

2.2.14 Programma 14 Publieksdienstverlening

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Klanttevredenheid</p> <p>1. De dienstverlening aan de burger is goed. Deze wordt om de twee jaar gemeten. Het streven in 2015 is minimaal een 7.</p> <p>2. Het klachtmeldsysteem is een voortdurend onderwerp van verbetering. Verbeterpunten zijn de communicatie, de afhandeling van klachten, de klachtenrubricering en de klanttevredenheidsmeting direct na een klantcontact. We meten de klanttevredenheid</p>	<p>1. De uitkomst van klantenmetingen.</p> <p>2a. Een aantoonbaar verbeterd klachtmeldsysteem in 2015.</p> <p>2b. Beschikbaarheid klanten tevredenheidsmeting in 2015</p>
2	<p>Toegankelijkheid</p> <p>1. De toegankelijkheid en bereikbaarheid van de diensten en producten worden voor alle inwoners gegarandeerd. De producten en diensten worden bij voorkeur digitaal aangeboden. We hebben oog voor mensen die geen toegang hebben tot de digitale media.</p> <p>2. De wijkatlas wordt gedigitaliseerd en gecombineerd met relevante gegevens uit andere bestanden. Eens in de vier jaar, halverwege de zittingsperiode van de raad, worden de wijken gemonitord. We kijken naar lagere productiekosten en mogelijke samenwerking met andere actoren op dit gebied wordt onderzocht.</p>	<p>1. Ten minste 60 % van de diensten/producten die ook digitaal worden aangeboden via de website, worden digitaal verwerkt, waarbij de privacy van de burger is geborgd.</p> <p>2. Beschikbaarheid digitale wijkatlas per 2015</p>
3	<p>Ambtelijke "veldkennis"</p> <p>De ambtelijke organisatie vergroot haar veldkennis over Veldhoven en ondersteunt haar werk door meer frequent in contact te zijn met Veldhoven, haar wijken, haar inwoners en organisaties. Met twee benen in onze samenleving.</p>	<p>Een programma dat is gericht op verhoging van veldkennis" in de ambtelijke organisatie wordt in het eerste kwartaal van 2016 aan de raad gepresenteerd.</p>

2.2.15 Programma 15 Natuur- en recreatiebeheer

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Planontwikkeling</p> <p>De planontwikkeling voor natuur- en recreatiebeheer komt met inbreng van en in samenwerking met inwoners en organisaties tot stand.</p>	<p>Het aantal plannen in samenwerking ontwikkeld.</p>
2	<p>Actief betrokken bewoners</p> <p>Het natuur- en recreatiebeheer wordt ingezet binnen het beleid van maatschappelijke participatie en social return Inwoners worden actief betrokken bij natuur- en recreatiebeheer.</p>	<p>Het aantal inwoners dat op deze basis actief betrokken is bij natuur- en recreatiebeheer.</p>
3	<p>Sponsoring openbaar gebied</p> <p>Openbaar groen kan een onderwerp zijn van sponsoring, maar nooit een reclame- object. Uniforme uitingen aan de lichtmasten behoren tot de mogelijkheden.</p>	<p>Presentatie sponsoring beleid in de openbare publieke ruimte in 2015.</p>

	Ontwikkeling van sponsorbeleid voor openbare en publieke ruimten. Bestaande pilots in groen worden heroverwogen. Gezocht wordt naar alternatieve reclame-uitingen voor sponsors van groen.	
4	Kiosk Hazewinkel De kinderboerderij De Hazewinkel handhaven we op niet commerciële basis. We onderzoeken de mogelijkheden om een toiletvoorziening/kiosk op niet commerciële basis in samenwerking met derden te realiseren.	Beschikbaarheid voorstel in 2015 voor een toiletvoorziening/kiosk bij de Hazewinkel.

2.2.16 Programma 16 Algemene dekkingsmiddelen en financiering

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	Verlaging vreemd vermogen 1. Belangrijke middelen om de schuldpositie te verbeteren zijn stimulering van woningbouw, de versoering van taken, het afstoten van gemeentelijke eigendommen, nauwe samenwerking met buurgemeenten en heroverweging van outsourcing en inhuur. Grote veranderingen zoals een andere opzet van Zilverackers zijn hierbij bespreekbaar. 2. We willen de stijging van de woonlasten beperken tot de inflatiecorrectie. De woonlasten blijven zich positief onderscheiden van het landelijk gemiddelde. 3. Trendmatige budgetverhogingen zijn niet van deze tijd, de inflatiecorrectie is de bezuinigingstarget voor alle beleidsterreinen.. De inflatiecorrectie Is onderdeel van nieuwe begrotingsbesprekingen	1. De schuldenpositie verbetert. 2. Jaarlijkse meting van de stijging van de woonlasten 3. bespreking trendmatige budgetverhogingen in begroting
2	Kerntakendiscussie In 2014 en 2015 wordt een fundamentele kerntakendiscussie gevoerd met als doel de structurele kosten te verlagen en daarmee de schuldenlast te verminderen.	Implementatie van de conclusies uit de kerntakendiscussie in de begroting van 2016.
3	Budgetneutrale decentralisaties De decentralisaties van de rijkstaken gaan gepaard met overheveling van de rijksbudgetten naar de gemeenten. Eventuele tekorten op die budgetten worden niet door de gemeenten aangevuld. We moeten het doen met het geld dat door het rijk beschikbaar wordt gesteld. 2015 is een overgangsjaar waarbij lopende verplichtingen tegen de huidige kosten structuur overgenomen moeten worden. Dit leidt waarschijnlijk tijdelijk tot hogere kosten.	Bij de invoering van de drie decentralisaties wordt gefocust op budgetneutrale implementatie.
4	Planning & Control cyclus Structurele uitgaven worden gefinancierd uit structurele inkomsten. Bij het opstellen van het coalitieprogramma en de jaarprogramma's wordt gebruik gemaakt van de Planning & Control cyclus. In de afwijkingenrapportage worden eventuele afwijkingen ten opzichte van de financiële doelstellingen in beeld gebracht en waar nodig bijgestuurd.	De P&C- cyclus wordt gevolgd.

2.3 Programma sociaal domein

Voorgesteld wordt om één programma voor het sociaal domein te formeren. Dit doet recht aan de wensen van de raad voor een integrale benadering van de decentralisaties, het realiseren van een ontschotting van budgetten en de vorming van een sociaal deelfonds. Het sociaal domein heeft betrekking op de programma's 6 en 7, evenals onderdelen van de programma's 9 en 10. Kijkend naar de omvang van het sociaal domein zien wij dit als een acceptabele trendbreuk met de opzet van de programma's vanaf 2016.

2.4 Bouwgrondexploitatie Habraken

Aangezien 2015 wordt benut voor het maken van nieuwe regionale afspraken, over onder andere de verdeling en alternatieve ontwikkelingen voor bedrijventerreinen, kan nu nog niet worden aangegeven welke financiële gevolgen dit exact heeft voor Habraken. Dat is pas mogelijk nadat de nieuwe regionale afspraken (najaar 2015) bekend zijn. Deze uitkomsten worden later dit jaar aan de gemeenteraden in de regio voorgelegd.

Vanwege de onzekerheid van deze uitkomsten, maar ook vanuit goed financieel beleid is ervoor gekozen om bij de gemeentelijk grondexploitatie rekening te houden met onafwendbare nadelige effecten in de vorm van een verliesvoorziening van € 956.561. Dat houdt in dat op basis van de huidige gegevens de BGE in 2025 eindigt met een negatief resultaat van bijna 1 miljoen euro. Daarnaast wordt er rekening mee gehouden dat, naar aanleiding van de nog te maken regionale afspraken, er in 2016 een afboeking van grondwaarde moet plaatsvinden. Hiervoor is bij de jaarrekening 2014 een voorziening getroffen van € 22.791.003 (nadat de regionale afspraken en alternatieve inzetmogelijkheden zijn geanalyseerd, kan exact worden aangegeven hoe hoog de afboeking moet zijn). Door in 2016 de grondwaarde af te boeken kan minder rente worden toegerekend aan de bge. Dit leidt tot een negatief effect op de gemeentelijke exploitatie. De meerjarige nadelige bijstelling hiervan is als volgt: voor 2016 € 24.000, 2017: € 676.000, 2018: € 687.000, 2019: € 758.000.

Naast vermelde aanvullende maatregelen is nieuw beleid, met financiële consequenties, slechts mogelijk wanneer daartoe ruimte wordt gevonden in de begroting.

2.5 Systematiek bovenwijkse voorzieningen

BOVO bijdrage is onmisbaar voor het realiseren van Bovenwijkse investeringen

Bovenwijkse voorzieningen zijn investeringen die gerealiseerd worden voor de gemeente als geheel, of een groot deel daarvan, en waarvan de noodzaak tot realisatie voortkomt uit de verdere ontwikkeling van de gemeente. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van woningbouw en bedrijfslocaties. Zonder deze ontwikkeling, de groei, van de gemeente en de hieraan gekoppelde BOVO bijdrage zou het financieel niet mogelijk zijn om deze BOVO investeringen te kunnen doen. De BOVO investeringen zijn op infrastructureel of landschappelijk terrein, zoals ontsluitingswegen, bovenwijkse groengebieden, openbaar vervoervoorzieningen, parken en pleinen. Bij het vragen van een BOVO bijdrage is de relatie tussen de ontwikkeling en de BOVO investeringen van belang. Criteria hierbij zijn: profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid. Voorbeelden in Veldhoven van enkele grote

BOVO investeringen zijn de Oersebaan, de Westelijke Ontsluitingsroute (Zilverbaan) en de Kempenbaan.

Haalbaarheid bouwgrondexploitaties woningbouw staat onder druk

Momenteel trekt de woningbouw weer aan. In Veldhoven gaat bijvoorbeeld de ontwikkeling van Oerle-Zuid voortvarend. Na enige jaren van stilstand komen er nu ook regelmatig verzoeken van grondeigenaren of ontwikkelaars om een bestemmingsplanwijziging om nieuwbouw mogelijk te maken. Met name neemt de vraag naar kleine woningen toe. Deze kleine woningen worden ook vaak gebouwd op inbreidingslocaties in bestaande woonwijken.

Opbrengsten en winstmarges staan bij nieuwbouw echter nog steeds onder druk. De door de gemeente gevraagde BOVO bijdrage van € 8.531,- per woning is soms een belemmering voor de ontwikkeling. Bij de berekening van de BOVO bijdrage wordt momenteel geen relatie gelegd met de grootte van de woning. Kleine woningen dragen door de gelijke BOVO bijdrage in verhouding een zware last. Om de realisatie van kleine woningen te stimuleren en te voorzien in de nieuwe vraag naar deze woningen wordt voorgesteld om de BOVO bijdrage te differentiëren.

Daarnaast ligt het moment van betalen van de BOVO bijdrage soms te vroeg in relatie tot het realiseren van de opbrengst door de verkoop van woningen. Voorgesteld wordt om, op individueel verzoek, dit moment van betalen naar achteren te schuiven.

Met deze voorstellen wordt de haalbaarheid van een groot aantal bouwgrondexploitaties vergroot. Hierdoor zullen mogelijk meer bouwgrondexploitaties worden gerealiseerd. Daarnaast zal latere betaling van de BOVO bijdrage de bouwgrondexploitaties ontlasten door minder kosten in het begin van de ontwikkeling en door lagere rentelasten over deze bijdrage. Doordat er door deze voorstellen naar verwachting meer bouwgrondexploitaties doorgaan nemen de inkomsten voor de gemeente uit de BOVO bijdragen toe.

Na besluitvorming door de gemeenteraad bij de Voorjaarsnota gaan deze voorstellen in per 1 januari 2016. Deze voorstellen gelden alleen voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe overeenkomsten.

Systeemaanpassing met betrekking tot differentiatie grootte woningen

Bij de berekening van de BOVO bijdrage wordt uitgegaan van een gemiddelde woningbezetting van 2,3 personen per woning. Deze bezetting is de verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal woningen in Veldhoven. Voorgesteld wordt om een aanpassing in de BOVO systematiek te maken waarbij er onderscheid wordt gemaakt tussen 1-, 2-, en 3+ persoonswoningen. In zijn algemeenheid geldt dat een woning tot 60 m² bruto vloeroppervlakte (BVO) geschikt is voor 1 persoon en tot 90 m² BVO voor 2 personen. De indeling, gebaseerd op het aantal m² BVO, wordt algemeen toegepast o.a. bij bepaling van de grootte van de woning bij sociale woningbouw. Externe adviesbureau's, zoals de Stec Groep, hanteren in hun adviezen ook een dergelijke indeling.

Differentiatie BOVO bijdrage

Voorbeeldberekening op BOVO bijdrage basis van het tarief 2015

Woning tot 60 m2 BVO	€ 3.754,00	(één persoon)
Woning tot 90 m2 BVO	€ 7.422,00	(twee personen)
Woning vanaf 90 m2 BVO	€ 8.531,00	(3-plus personen)

In sommige gevallen hebben kleine huishoudens meer ruimte nodig dan de genoemde 60 en 90 m2, bijvoorbeeld als het gaat om specifieke ouderenwoningen, waarin rolstoelgebruik een uitgangspunt is geweest voor het ontwerp. Als dit voldoende is aangetoond, kan het college in specifieke gevallen hiermee rekening houden en de vierkante meter-norm oprekken.

Door de hoogte van de BOVO bijdrage te koppelen aan de grootte van de woning, en daarmee aan het aantal personen per woning, wordt voldaan aan de criteria profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid. Immers in een kleine woning wonen minder mensen, die daardoor ook minder gebruik maken van de BOVO investeringen, zoals wegen en groen.

Systeemaanpassing met betrekking tot moment van betalen BOVO bijdrage

Daarnaast wordt het moment van de betaling van de BOVO bijdrage aangepast waarbij, op verzoek, de bijdrage pas geïncasseerd wordt na het vaststellen van een onherroepelijk bestemmingsplan. Tot op heden wordt deze bijdrage al gevraagd bij de start van een bouwgrondexploitatie. Dit veroorzaakt al vroeg kosten voor een bouwgrondexploitatie terwijl het nog lang kan duren voordat hier inkomsten tegenover staan. Bijvoorbeeld omdat het bestemmingsplan nog moet worden opgesteld en vastgesteld en ook dat de woningen nog gebouwd dienen te worden. Voor de latere betaling wordt van de ontwikkelaar/grondeigenaar wel zekerheid gevraagd, bijvoorbeeld in de vorm van een bankgarantie.

Voortschrijdend inzicht BOVO

In de tweede helft van het jaar wordt, op basis van het voortschrijdend inzicht, een doorrekening gemaakt voor BOVO. De nieuwe cijfers vormen de basis voor een nieuw vastgestelde BOVO bijdrage per woning voor het komende jaar.

De huidige actualisatie levert naar verwachting een significant lagere BOVO bijdrage per woning op per 1 januari 2016 (ca. € 500,- ten opzichte van de BOVO bijdrage in 2015 van € 8.531,-). In de begroting 2016 wordt de BOVO bijdrage voor het komende jaar vastgesteld.

2.6 Veldhoven klaar voor de toekomst

Kwalitatief goede dienstverlening aan de Veldhovense samenleving is de drijfveer van de gemeentelijke organisatie. Inwoners en bedrijven hebben recht op een correcte behandeling, acceptabele wachttijden en kwalitatief goede producten tegen een redelijke prijs. De medewerkers richten zich op het waarmaken van deze beloften en vele hebben de afgelopen jaren extra inspanning geleverd om in tijden van bezuinigingen en oplopende werkdruk te blijven voldoen aan deze verwachtingen.

De organisatie heeft zich de afgelopen jaren maximaal ingespannen om de maatregelen als gevolg van de bezuinigingen zodanig vorm te geven dat deze kwaliteit niet onder druk zou komen te staan. De grenzen hiervan zijn echter bereikt en dreigen te worden overschreden.

Op dit moment dient zich een aantal knelpunten aan die, niet meer kunnen worden opgelost zonder dat de dienstverlening zou worden aangetast of wettelijke verplichtingen niet kunnen worden nagekomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om verwachte voordelen uit opschaling in samenwerkingsverbanden die lager blijken dan voorzien. Steeds is gekeken of er alternatieven zijn die uiteindelijk ook leiden tot de beoogde resultaten.

Uitspraken over het niveau van de dienstverlening maken deel uit van de te voeren kerntakendiscussie. Om hiervoor echter een vertreksituatie (0-stand) te creëren die aansluit bij het gewenste niveau van dienstverlening voor individuele burgers en de bedrijven, is een bijstelling van de bedrijfsvoeringsbudgetten noodzakelijk.

De bijstellingen van de budgetten worden als voorstel opgenomen bij de programmabegroting 2016. Indicatief betreft dit een bedrag van € 350.000 per jaar.

2.7 Voorzieningen gebied sport en cultuur

Vervangingsinvesteringen binnen- en buitensport

In 2014 zijn de toenmalig beschikbare budgetten voor sportmaterialen en vervangingsinvesteringen buitensport afgeboekt voor een bedrag van circa € 1.5 miljoen. Uitgangspunt hierbij was dat voortaan jaarlijks zou worden aangegeven wat de noodzakelijke kosten zijn voor vervanging sportmateriaal in de gemeentelijke binnensportaccommodaties en voor noodzakelijke renovaties van buitensportvoorzieningen.

Een vervangingsplan sportmaterialen is inmiddels opgesteld.

Voor de buitensport (renovaties buitensportaccommodaties) wordt op dit moment een nieuwe renovatieplanning en financiële vertaling opgesteld. Aan de hand van de nieuwe plannings zullen met inzet van de reeds beschikbare middelen de benodigde reserveringen voor 2016 en volgende jaren worden bepaald. Die nieuwe reserveringen zullen worden meegenomen in de begroting 2016.

Zwembad

De actuele staat van de technische voorzieningen van het zwembad en het feit dat het huidige zwembad niet meer tegemoet komt aan de wensen van de grootste gebruiker vragen om een herbezinning. Ook de financiële problematiek bij het zwembad en het betrekken van het zwembad bij de invulling van de ingeboekte bezuiniging van € 1 miljoen op de grote instellingen, maakt een herbezinning op exploitatie en locatie van het zwembad noodzakelijk. In overleg met betrokkenen is in 2014 een onderzoek gestart naar de mogelijkheden een nieuw zwembad te realiseren. Uitkomst van het onderzoek wordt medio 2016 verwacht.

2.8 Stadsvisie en kerntakendiscussie

In september 2014 heeft de raad besloten een kerntakendiscussie te gaan voeren, te splitsen in twee delen. Het eerste deel over het onderwerp subsidies is met het vaststellen van de raad van "een andere kijk op subsidies" afgerond. Voor het tweede deel, gericht op alle overige beïnvloedbare uitgaven van de begroting, heeft de raad op 14 april 2015 een procesvoorstel vastgesteld. In de meerjarenbegroting is vanaf 2016 een taakstelling van € 340.000 opgenomen voor dit onderdeel van de kerntakendiscussie.

Gezien het structurele karakter van de uitkomst van de kerntakendiscussie, is het van belang om op basis van een heldere en actuele toekomstvisie die discussie te voeren. Wat voor een gemeente wil Veldhoven over 15 jaar zijn en welke rol speelt een gemeentelijke overheid in die gemeente? Welke taken zijn, naast de verplicht wettelijke taken, essentieel om die gewenste toekomstsituatie te bereiken?.

Er is een toekomstvisie, namelijk de bestaande stadsvisie "Het beste van Veldhoven, the best of both worlds". De huidige stadsvisie is een toekomstplan, een toetsingskader voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2030. Die stadsvisie is echter opgesteld in 2005, tien jaar geleden dus. In die 10 jaar is er veel veranderd. Zo was er toen nog geen sprake van een grootschalige overheveling van taken van het Rijk naar de gemeenten op het terrein van het sociale domein (decentralisaties), was er geen economische crisis met onder meer gevolgen voor de volkshuisvesting en de financiële situatie van de gemeente en liep de samenwerking van Veldhoven met de regio vooral via het SRE. Het woord regiegemeente bestond toen nog niet.

Om een stadsvisie te kunnen gebruiken als belangrijk toetsingskader in de kerntakendiscussie, heeft de raad besloten de bestaande stadsvisie in samenspraak met onder meer stakeholders uit de samenleving te actualiseren. Hiertoe worden in de periode juni – september 2015 diverse samenspraakbijeenkomsten georganiseerd. Op grond van de geactualiseerde stadsvisie worden de taken van de gemeente verdeeld over drie categorieën: categorie "noodzakelijk", categorie "zeer wenselijk" en een categorie "wenselijk, maar...". De taken die worden ingedeeld bij de eerste twee categorieën zijn de taken met de hoogste respectievelijk zeer hoge prioriteit. Deze taken kunnen als kerntaak beschouwd worden. Ook aan de taken in de derde categorie kan zonder meer belang worden toegekend, maar die taken hebben ten opzichte van de taken in de twee andere categorieën een minder hoge prioriteit. De laatste categorie vormt dan ook het belangrijkste zoekgebied om te komen tot een invulling van de taakstelling van € 340.000.

Besluitvorming over het tweede deel van de kerntakendiscussie is voorzien in de eerste vergadering van de gemeenteraad in 2016.

Ook na de kerntakendiscussie zal de geactualiseerde stadsvisie een bruikbaar instrument zijn bij het maken van fundamentele keuzes over de ontwikkeling van de gemeente, zo ook bij eventuele nieuwe bezuinigingen.

2.9 Woonvisie

Gemeente Veldhoven krijgt een nieuwe Woonvisie. De huidige visie loopt tot 2015. Nieuwe wetgeving (Huisvestingswet per 1-1-2015, Herziening Woningwet per 1-7-2015) en de veranderde woningmarkt vragen om aanpassing van het beleid. Ook de regionale afstemming over het woningbouwprogramma is hierop van invloed.

Op basis van enkele startgesprekken worden tussen mei 2015 en januari 2016 minimaal drie bijeenkomsten georganiseerd om in samenspraak met een brede groep belanghebbenden (burgers, professionals) een nieuwe Woonvisie op te stellen.

De nieuwe Woonvisie wordt een compacte, heldere visie voor de toekomst, met een concreet actieprogramma, dat onder meer de basis vormt voor nieuwe prestatieafspraken met de woningcorporaties.

Om dit proces zorgvuldig te kunnen doorlopen en een goede inbedding van de nieuwe wetgeving mogelijk te maken meer tijd nodig dan aanvankelijk gedacht. Dit leidt tot een intern en extern gedragen Woonvisie, die naar verwachting in het tweede kwartaal van 2016 aan de raad ter vaststelling kan worden aangeboden.

2.10 Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 gaan overheden onder de wet op de Vennootschapsbelasting vallen. Het doel hiervan is het creëren van een gelijk speelveld op gebieden waar overheden (potentieel) in concurrentie treden met "niet-overheid", vanuit de gedachte dat "niet-overheid" nadeel ondervindt omdat zij vennootschapsbelasting (VPB) betaalt.

De wet geeft aan dat over alle activiteiten (van in dit geval gemeente Veldhoven) VPB moet worden afgedragen aan het Rijk. Hier gelden wel vrijstellingen voor specifieke gemeentetaken (zoals uitgifte paspoorten) en zijn er toetsingscriteria geformuleerd; zo moet er sprake zijn van deelname aan het economisch verkeer, een winstoogmerk en moet er in concurrentie worden getreden. Dus in plaats van aan te geven over welke activiteiten VPB moet worden betaald, heeft de wetgever het principe gehanteerd "VPB-plichtig tenzij".

Concreet betekent dit dat wij van al onze activiteiten moeten bepalen of hierover VPB moet worden betaald.

Wij streven ernaar om in de begroting 2016 een inschatting te kunnen maken van de VPB last over 2016, en de jaren daarna.

3. Financieel perspectief 2016–2019

Dit hoofdstuk van de voorjaarsnota betreft een bijstelling van het meerjarenperspectief 2016-2019 aan de hand van een aantal elementen. Deze elementen worden in de afzonderlijke paragrafen belicht.

Ten eerste worden de financiële uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2016-2019 voorgelegd. De consequenties van deze technische uitgangspunten worden zichtbaar gemaakt in de tweede paragraaf.

De derde paragraaf bevat de toelichting op de jaarlijkse actualisatie van de rekenrente.

Vervolgens wordt in paragraaf 4 ingegaan op de ombuigingen dan wel nieuw beleid welke bij de begroting 2016 worden voorgesteld. Hierbij wordt aangegeven welke categorieën voor nieuw beleid er zijn.

In de vijfde paragraaf zal vervolgens inzicht worden verschaft in het geactualiseerde meerjarenperspectief na verwerking van alle in deze voorjaarsnota gepresenteerde mutaties. Dit vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming en de begroting 2016 en volgende jaren.

Tot slot wordt in paragraaf 6 de stand van de algemene reserves gepresenteerd. Hier zijn tevens de kwartaalrapportage I-2015 en de mutaties uit deze voorjaarsnota in verwerkt om een actueel beeld van de reservepositie te geven.

3.1 Financiële uitgangspunten

Hieronder volgen enkele beleidsmatige uitgangspunten voor de te ramen baten en lasten in de verschillende jaarschijven van de begroting 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019. De financieel beleidsmatige en technische uitgangspunten worden in deze voorjaarsnota als financiële spelregels gepresenteerd, waarvan het merendeel tot nu toe al werd gehanteerd en in aangescherpte vorm nu is weergegeven als kader voor de (meerjaren)begroting.

Beleidsmatige uitgangspunten

1	Het begrotingsjaar 2016 en volgende jaren is tenminste sluitend (begrotingssaldi 2016, 2017, 2018 en 2019 \geq 0). Tevens is het streven om een positieve algemene vrije reserve te presenteren voor al deze jaren.
2	Reëel ramen is het uitgangspunt voor de begroting 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019 op basis van voorzichtigheid en nauwkeurigheid.
3	Het financieel beleid op het gebied van waardering en afschrijving, reserves, voorzieningen en rentebeleid alsmede kostentoerekening ligt vast in afzonderlijke beleidsnota's als basis voor de (meerjaren)begroting. Eventuele beleidsafwijkingen van deze door de raad vastgestelde nota's, die ten grondslag liggen aan de begroting, worden ook afzonderlijk gemeld in de begroting en op deze wijze door de raad geaccordeerd.
4	In 2016 werken we volgens de kaders van de nota Planning & Control cyclus 2014, met een doorontwikkelde P&C cyclus. Binnen deze nieuwe cyclus wordt per kwartaal een kwartaalrapportage opgesteld en voorgelegd aan de raad.

	<p>Per programma is op 1 A4 in één oogopslag de stand van zaken van het programma inzichtelijk. Op basis van de kwartaalrapportages kunnen besluiten worden genomen. Hierbij kan gedacht worden aan het overhevelen van middelen en bijstelling van kaders, ambities, prestaties en middelen. Afweging van het toekennen van middelen voor volgende jaren blijft ook plaatsvinden bij de begrotingsbehandeling (integrale afweging).</p> <p>Dit betekent dat er tussentijds besluiten kunnen worden genomen met financiële consequenties. Deze worden direct verwerkt en kunnen ook een meerjarig effect hebben. Het integrale beeld van de meerjarenraming is te vinden in de begroting. Bij de begrotingsbehandeling kan dan ook de integrale planning en meerjarenafweging plaatsvinden.</p>
--	---

Technische uitgangspunten

5	Prognose van het aantal inwoners en woningen worden bepaald op basis van kengetallen uit de jaarrekening én de geactualiseerde woningbouwplanning per 1 juli 2015.
6	De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. Op basis van een inschatting van CAO afspraken wordt de jaarlijkse loonstijging berekend. Voor de jaren 2016 tot en met 2019 wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5% (in de meerjarenbegroting 2015-2018 was dit ook jaarlijks 1,5%).
7	De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor de jaren 2016, 2017 en 2018 bepaald op 0%, dit is conform het besluit uit de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019 wordt voorgesteld uit te gaan van een lastenindexering van 0,6% (inflatie volgens het CBS (april 2015)).
8	De te ramen stijging van de beïnvloedbare baten wordt meerjarig bepaald op basis van (een inschatting van) de inflatie volgens het CBS (april 2015). Op basis van deze gegevens wordt in de meerjarenbegroting 2016-2019 uitgegaan van een prijsstijging van 0,6% (terwijl in de begroting 2015-2018 nog uitgegaan werd van 1,2% volgens het CBS april 2014).
9	De stijgingspercentages voor lonen en prijzen worden bij de totstandkoming van de begroting niet meer aangepast, tenzij er sprake is van een afwijking van meer dan 0,50% op jaarbasis. Dit uitgangspunt geldt niet voor de beïnvloedbare lasten 2016-2018 zoals genoemd onder punt 7 (0% i.h.k.v. ombuigingen).
10	Voor begrotingsjaar 2019 als vierde, nieuw toegevoegde jaarschijf (met als basis 2019 = 2018), van de meerjarenbegroting wordt areaaluitbreiding nieuw opgenomen. Dit betreft onder meer (autonome) uitbreiding van het onderhoud aan wegen, straten, pleinen, groen, verlichting en dergelijke. Voor de jaren 2016-2018 wordt de areaaluitbreiding bijgesteld.

3.2 Bijstelling technische uitgangspunten

In vorige paragraaf zijn de technische uitgangspunten weergegeven als basis voor de begroting 2016. De financiële consequenties 2016-2018 van deze technische uitgangspunten worden weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel: Financiële consequenties technische uitgangspunten begroting 2016

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2016	2017	2018	2019
- Bijstelling loonindex (uitgangspunt 6)		0	0	0	-314
- Bijstelling prijsindex (uitgangspunt 7 en 8)		-114	-163	-217	-455
- Bijstelling areaaluitbreiding (uitgangspunt 10)		-22	-38	-20	24
- Toevoegen jaarschijf 2019 (uitgangspunt 10)		0	0	0	459
Bijstellingen technische uitgangspunten		-136	-201	-237	-286

De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. De te ramen stijging van de loonkosten wordt meerjarig bepaald op basis van inschatting van cao-afspraken. Voor de jaren 2016 tot en met 2019 wordt op basis van deze inschatting uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5%. Dit is gelijk aan het stijgingspercentage in de periode 2016-2018 toegepast bij de begroting 2015. Voor de nieuwe jaarschijf 2019 is het effect € 314.000 nadelig (2019 = 2018 plus 1,5%).

De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor de jaren 2016-2018 bepaald op 0%. Dit is conform het besluit van de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019 wordt voorgesteld de ombuiging op prijsstijging van lasten niet te continueren en een index van 0,6% te hanteren. De baten worden in de periode 2016-2019 geïndexeerd met 0,6% op basis van het inflatiecijfer volgens het CBS (april 2015). Het effect van een daling van de prijsindex heeft een negatief effect doordat de baten (lasten blijft 0% in 2016-2018) naar beneden worden bijgesteld.

Wanneer er sprake is van een geprognosticeerde afwijking van 0,5% (prijs- en/of loonindex), dan zullen de ramingen in de aanloop naar de begroting 2016 alsnog worden bijgesteld met het dan actuele percentage.

Door areaalveranderingen (o.b.v. verwachte woningbouwplanning) zijn de onderhoudsbudgetten bijgesteld.

De basis van de jaarschijf 2019 is het jaar 2018. Gevolg hiervan is dat een aantal budgetten die worden gekopieerd van 2018 naar 2019 geen actueel beeld geven. Bijvoorbeeld, de rentelast 2019 is niet actueel. Doordat in 2019 leningen worden afgelost daalt de rentelast 2019 (voordeel € 350.000). Ook zijn er incidentele budgetten in 2018 die niet meer in 2019 worden opgenomen. E.e.a. is voor het jaar 2019 geactualiseerd en verwerkt in het effect van de bijstelling technische uitgangspunten.

Eventuele kleinere correcties in de calculaties of verschuivingen in ramingen tussen jaren zijn nu nog niet meegenomen, maar worden betrokken bij de opstelling van de begroting. Ook de actualisatie van de personeelsbegroting 2016 in combinatie met de kostentoekening naar producten/projecten (investeringen en bge's) zijn nog niet financieel vertaald.

3.3 Bijstelling rekenrente

In de nota rentebeleid en –toerekening is aangegeven dat jaarlijks de rekenrente wordt geactualiseerd. De rekenrente voor de begroting 2016-2019 is berekend op 1,8%. In de vorige meerjarenbegroting 2015-2018 was de rekenrente 2,6%. Een daling van de rekenrente heeft een negatief effect op het exploitatiesaldo van de begroting. De meerjarige bijstelling is als volgt: voor 2016 een nadeel van € 1.098.000, nadeel 2017: € 882.000, nadeel 2018: € 890.000 en voor 2019 een nadeel van € 903.000.

Het negatieve effect wordt veroorzaakt doordat met een lagere rekenrente minder rente wordt doorbelast naar de bouwgrondexploitatie. Verder is er nog een aantal producten die middels kostendekkende tarieven aan de burger worden doorbelast. De bijstelling van de rente op deze producten heeft derhalve geen effect op het exploitatiesaldo van de begroting.

In de begroting 2016 zullen, op basis van de geactualiseerde liquiditeitenplanning m.b.t. investeringen en bouwgrondexploitatie, de rentelasten meerjarig worden bijgesteld.

3.4 Ombuigingen en nieuw beleid

Wat betreft nieuw beleid kan onderscheid gemaakt worden in drie categorieën:

Wettelijk: In deze categorie zijn met name voorstellen opgenomen, waarin de kosten hun oorsprong vinden in aanpassing van wet of regelgeving of uitvoering van reguliere wettelijke taken.

Handhaving huidig niveau: In deze categorie zijn met name voorstellen opgenomen, waarin de beleidsvoornemens zorg dragen voor handhaving van het huidige voorzieningenniveau (extern) of het niveau van de bedrijfsvoering (intern)

Nieuw: In deze categorie zijn met name voorstellen opgenomen, waar het zwaartepunt in het beleidsvoornemen gelegen is in een nieuw voornemen of een (kwaliteits)impuls voor het huidige voorzieningenniveau.

Gezien de ontwikkeling van de reservepositie (algemene vrije reserve), zie hiervoor paragraaf 3.6, maakt het noodzakelijk dat terughoudend zal moeten worden omgegaan met besluiten (nieuw beleid) in het kader van investeringen c.q. bouwgrondexploitaties en de belasting van de exploitatie.

Eerste prioriteit ligt bij het op orde brengen van de reservepositie. In aanloop naar de begroting 2016 zullen alternatieven voor ombuigingen in beeld worden gebracht om de vrije reserve weer op peil te brengen. Deze alternatieven kunnen effect hebben op het meerjarenperspectief (paragraaf 3.5) waardoor wellicht ook daar actie vereist is (reserve en exploitatie zijn vaak communicerende vaten).

3.5 Geactualiseerd meerjarenperspectief

Voor de actualisatie van de begrotingsjaren 2016-2019 gaan we terug naar het meerjarenperspectief 2015-2018, zoals dat in de eerste kwartaalrapportage 2015 in paragraaf 3.2 als startpunt is gepresenteerd. Uitgaande van vaststelling van deze kwartaalrapportage dient het meerjarenperspectief 2016-2019 geactualiseerd te worden met de structurele doorwerking van bijstellingen uit deze rapportage.

Deze voorjaarsnota geeft na bijstelling aan de hand van alle elementen uit de vorige hoofdstukken c.q. paragrafen een geactualiseerd meerjarenperspectief, waaruit de beschikbare (structurele) begrotingsruimte naar voren komt. Dit geactualiseerde meerjarenperspectief in deze voorjaarsnota vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming c.q. behandeling van de begroting 2016 en de integrale afweging van voorstellen voor het eventueel ter beschikking stellen van middelen.

Tabel: Geactualiseerde meerjarenperspectief 2016-2019 na voorjaarsnota 2016

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)		2016	2017	2018	2019
Meerjarenperspectief 2015-2018 incl. wijzigingen 2015	1.048	1.863	1.993	1.993	1.993	1.993
- Structurele doorwerking kwartaalrapportage I-2015	595	987	1.287	1.287	1.287	1.287
Meerjarenperspectief na kwartaalrapportage I-2015	1.643	2.850	3.280	3.280	3.280	3.280
- Ontwikkelingen bedrijventerrein Habraken	-24	-676	-687	-687	-687	-687
Subtotaal effect hoofdstuk 2	-24	-676	-687	-687	-687	-687
- Effect van de bijstelling technische uitgangspunten	-136	-201	-237	-237	-237	-237
- Bijstelling rekenrentepercentage	-1.098	-882	-890	-890	-890	-890
Subtotaal effect hoofdstuk 3	-1.234	-1.083	-1.127	-1.127	-1.127	-1.127
Meerjarenperspectief 2016-2019 na voorjaarsnota 2016	385	1.091	1.466	1.466	1.466	1.223

Na verwerking van de bijstellingen uit hoofdstuk 2 en paragraaf 3.2 en 3.3 komt een begrotingsoverschotten naar voren van respectievelijk € 385.000, € 1.091.000, € 1.466.000 en € 1.223.000 in 2016, 2017, 2018 en 2019.

Het effect van mei/juni-circulaire 2015 is nog niet in deze voorjaarsnota verwerkt. De effecten van o.a. deze circulaire worden bij kwartaalrapportage II-2015 meegenomen. Ook zijn de kosten (indicatief € 350.000) van "Veldhoven klaar voor de toekomst" uit paragraaf 2.6 niet opgenomen in bovenstaand meerjarenperspectief.

3.6 Ontwikkeling reservepositie

In onderstaande tabel wordt de actuele stand van de algemene reserve weergegeven. In de beginsaldi 2016 is rekening gehouden met de wijzigingen in 2015 voortkomend uit de kwartaalrapportage I-2015 en de jaarrekening 2014. De jaarschijf 2019 is een nieuwe jaarschijf in de meerjarenbegroting, die pas bij de opstelling van de begroting 2016-2019 volledig ingevuld kan worden. Vooralsnog is in de laatste kolom op onderdelen in 2019 een pro memoriepost opgenomen. De aanpassing van de rekenrente (paragraaf 3.3) heeft naast effect op bge-winsten ook effect op de hoogte van de verlieslatende complexen. Deze aanpassing wordt cf. wetgeving verwerkt in het actuele boekjaar, 2015, en zal ter besluitvorming worden voorgelegd bij kwartaalrapportage II-2015. Wel zit dit effect verwerkt in de presentatie van de reservepositie.

De algemene reserve (in tegenstelling tot bestemmingsreserves) is het onbestemde deel van het eigen vermogen (totaal van bezittingen minus totaal van schulden). De gemeente Veldhoven heeft de algemene reserve verdeeld in een benoemd risico deel, een onbenoemd risico deel en een vrij deel. De algemene vrije reserve kan worden ingezet om incidentele uitgaven te dekken. De algemene reserve mag niet negatief zijn, maar het is daarnaast ook zeker niet wenselijk om een negatieve algemene vrije reserve te hebben (beleidsmatig uitgangspunt in paragraaf 3.1). Is dit wel het geval dan kunnen

(benoemde en onbenoemde) risico's niet gedekt worden. Adequaat handelen is dan vereist.

In de tabel op de volgende pagina is te zien dat algemene vrije reserve elk jaar van de meerjarenbegroting 2016-2019 negatief is. De algemene reserve als geheel is positief. Doelstelling blijft om bij de begroting 2016 een meerjarig positieve algemene reserve en meerjarig positieve algemene vrije reserve te presenteren. In aanloop naar de begroting 2016 zullen alternatieven in beeld worden gebracht om de vrije reserve weer op peil te brengen. Met dus als doel een positieve algemene reserve en vrije algemene reserve te voor alle jaren te presenteren in de begroting 2016.

Tabel Algemene reserve 2016-2019

Overzicht algemene reserve

	2016	2017	2018	2019
bedragen x € 1.000,-				
Stand per 1-1				
Risicoreserve benoemde risico's	8.056	8.056	8.056	8.056
Risicoreserve onbenoemde risico's	10.000	10.000	10.000	10.000
Algemene vrije reserve	-3.615	-1.042	-5.173	-5.409
Totale algemene reserve	14.441	17.014	12.883	12.647

Mutatie overzicht algemene vrije reserve

	2016	2017	2018	2019
bedragen x € 1.000,-				
Stand 1-1 algemene vrije reserve	-3.615	-1.042	-5.173	-5.409
Onttrekkingen primitieve begroting 2015				
Investerings maatschappelijk nut	1.850	2.696	1.000	pm
Openbare ruimte VSO-PWA/kinderboerderij	277	0	0	0
Egalisatie reserve grote werken	977	957	0	pm
Egalisatie voorziening bovo	- 3.529	485	708	pm
Kwarap I 2015				
Verschuiven Verblijfsgebied Zandoerle	- 2	0	0	0
Doorschuiven COPr	165	0	0	0
Totaal onttrekkingen	-262	4.138	1.708	0
Stortingen primitieve begroting 2015				
Begroot resultaat BGE	1.343	309	2.025	0
Kwarap I-2015				
Mutatie resultaat BGE	965	- 301	- 522	425
Voorjaarsnota 2016				
Bijstelling resultaat BGE ivm rekenrente naar 1,8%	3	- 1	- 31	- 1
Totaal stortingen	2.311	7	1.472	424
Stand 31-12 algemene vrije reserve	-1.042	-5.173	-5.409	-4.985

De meerjarenprognose van de algemene vrije reserve wordt mede bepaald door de tussentijdse geplande winstnemingen in diverse bge's. Over de periode 2016 -2019 bedraagt de winstneming op bouwgrondexploitaties € 4,2 mln.